

AFACERILE SOCIALE ÎN EUROPA. DE LA BĂNCI LA ANTREPRENORIAT SOCIAL

INTERVIU CU DL. FRANZ KARL PRÜLLER,
FUNDAȚIA ERSTE DIN AUSTRIA

Dorian Ilie^[1]

Rezumat

Acest interviu a fost realizat cu domnul Franz Karl Pruller, membru în consiliul de conducere al Fundației ERSTE din Austria, una dintre cele mai active organizații din Europa Centrală și de Est în ceea ce privește implicarea socială. Am discutat cu dumnealui despre afaceri sociale în Europa, antreprenoriat social, cazuri de bună practică, situația din România și despre proiectele fundației ERSTE în țara noastră.

Cuvinte cheie: *Fundația ERSTE, afaceri sociale, antreprenoriat social.*

Franz Karl Prüller este membru în Consiliul de Conducere și Director de Dezvoltare Programe Sociale în cadrul Fundației ERSTE, una din organizațiile cel mai implicate social din Europa Centrală și de Est. Înainte să se alăture Fundației ERSTE, timp de nouă ani, domnia sa a fost Secretar General pentru programe internaționale al departamentului de proiecte. În acest timp a fost reprezentant al Caritas Austria în cadrul consiliilor de conducere ale Caritas Internationali și Europa și a fost președintele fundației caritabile *Neighbour in Need*, timp de trei ani.

Am discutat cu dl. Prüller cu privire la afacerile sociale din Europa, antreprenoriatul social și despre modul în care factorii de decizie pot sprijini acest sector în ascensiune și ce face Fundația ERSTE în România.

^[1] Asistent Comunicare și Relații Publice, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, Tel. 0757 049 112, e-mail: dorian.ilie@undp.org

1. Care credeți că este viitorul afacerilor sociale în Europa Centrală și de Est (ECE) și în special în România?

Afacerile sociale sunt văzute azi de mulți ca fiind un panaceu pentru problemele și provocările noastre sociale din prezent. Acest lucru reprezintă cumva o modă și sunt sigur că acestea nu pot înlocui o politică socială solidă a nici unui guvern. O politică socială care trebuie să asigure o viață cu demnitate și respect de sine pentru toți membrii societății. Cu toate acestea, afacerile sociale și antreprenuriatul social în special joacă un rol important mai ales în așa numitele țări în tranziție din zona ECE. Prevederile comparativ mai slabe ale oricărei țări din zona ECE (în contrast cu unele din statele vestice cu sisteme de ajutor social) fac să fie necesară aducerea creativității și energiei întreprinzătorilor în problemele sociale și economice. Văd deci o reală necesitate pentru afaceri sociale și antreprenoriat în zona ECE pentru a completa serviciile sociale finanțate de guverne și pentru a încuraja gândirea creativă cu privire la dezvoltarea socială. Am văzut un mare entuziasm în România pentru această idee și am întâlnit oameni tineri interesanți și interesați cu idei mari și cu dorința și energia de a le realiza. În ciuda dificultăților și obstacolelor cu care încă se confruntă afacerile sociale, eu sunt încrezător că în mod specific în România afacerile sociale și întreprinzătorii sociali vor juca un rol important în a dezvolta mai multă coeziune în societatea lor și mai multă independență comunităților.

Prin propunerea și implementarea de soluții creative, întreprinzătorii sociali și organizațiile ce se ocupă de afaceri sociale în România și în ECE au început să evedențieze moduri de a merge înainte și de a oferi exemple ce inspiră cu privire la ce anume funcționează. În cele mai bune cazuri, aceste exemple vor schimba politica socială sau alte sisteme, soluțiile lor fiind încorporate în politica socială la nivel local și național sau schimbă modul în care funcționează sistemele de genul afacerilor administrative private sau publice.

Pentru a numi doar două instituții, The Hub din București a devenit un punct de referință central pentru întreprinzătorii tineri, orientați spre social și atrage nu doar oameni cu idei dar și un număr tot mai mare de investitori la evenimentele sale. De asemenea The Romania

Business Exchange a înființat un serviciu specific pentru afacerile sociale care caută investitori.

2. Puteți vă rog să ne dați câteva exemple de bune practici în afaceri sociale din regiune sau din lume? De ce au succes aceste afaceri?

Aș începe cu un exemplu care arată că afacerile sociale nu sunt o apariție recentă: în anul 1819 aproximativ 40 de oameni de afaceri vieneză cu viziune s-au unit pentru a pune bazele primei bănci de economii din Austria prin donarea – și *nu* investirea – de bani pentru o instituție care să fie mai preocupată de impactul social și stabilitatea socială decât de obținerea de profit. Aceasta oferea tuturor acelor care până atunci fuseseră considerați neprofitabili sau ne-eligibili să primească servicii bancare din partea bănicilor existente – astăzi ar putea fi numiți sărăcii muncitori – un cont de economii. Pentru oamenii care până atunci nu aveau acces la nici un fel de servicii financiare sau bancare acest lucru a însemnat că pentru prima oară în viața lor ei puteau să depună bani la o bancă și să primească dobândă pentru aceasta. Acest lucru le-a permis să construiască un mic capital pentru vremurile grele ce aveau să urmeze sau pentru alte situații în care ar putea avea nevoie de bani. Deoarece la vremea aceea nu existau asigurări de sănătate sau sociale, economisirea de bani la bancă era singurul mod în care cineva se putea baza pe resurse financiare în caz de boală sau la bătrânețe. Tot Erste österreichische Spar-Casse (prima Bancă de Economii din Austria) a fost cea care a furnizat prima asigurare socială (pensie și sănătate) în anul 1825. Mai târziu acest lucru a fost adoptat de guvern ca și sistem general de asigurări sociale – deși la început a fost o inițiativă privată și finanțată din fonduri private. Această afacere socială s-a dezvoltat de-a lungul anilor și s-a transformat în cea mai mare bancă comercială cu peste 17 milioane de clienți, și un acționar principal, Fundația ERSTE, care și astăzi trăiește acea orientare socială în cadrul programelor sale pentru întărirea societății civile și a coeziunii sociale în zona ECE.

Un exemplu din prezent al unui întreprinzător social care a schimbat viețile a mulți oameni este "Discovering Hands": Ginecologul Frank Hoffmann din Germania și-a dat seama că sensibilitatea crescută a oamenilor orbi ar putea fi folosită în diagnosticarea timpurie a cancerului mamar: el a început să instruiască femeile oarbe să facă examene mamare, în special femeile cu vârsta sub 50 de ani care nu au dreptul la o mamografie finanțată de asigurările de sănătate. Intuiția sa s-a dovedit a fi corectă și de la începutul acestei acțiuni în anul 2008 el a instruit 12 femei oarbe care au examinat mii de oameni deja, alertând doctorii cu care lucrează cu privire la posibilele semne de noduli maligni, descoperiți într-o fază în care nici o altă metodă de examinare nu ar fi fost capabilă să le detecteze. Acest proiect nu doar ajută femeile să se decidă să facă un examen mamar într-o fază timpurie pentru că știu că o altă femeie le examinează și deci contribuie la diagnosticare și tratarea din timp, dar de asemenea oferă locuri de muncă, demnitate și respect de sine femeilor oarbe care acum își folosesc abilitățile speciale pentru a ajuta pe ceilalți și pentru a-și câștiga existența.^[1]

3. Băncile și binele social. Cum pot băncile să devine ele însele afaceri sociale?

Băncile, și în particular băncile comerciale ce deservește afaceri mici și medii și care furnizează servicii de economii la milioane de oameni, ar trebui să aibă mereu binele comunității în vedere. În afară de motivațiile de profit, grija pentru o dezvoltare socio-economică sustenabilă a societății în care operează trebuie să fie una dintre preocupările principale ale unei bănci conduse bine și responsabil. Aceasta nu înseamnă că banca în sine trebuie să devină o afacere socială dar trebuie să fie conștientă de acele lucruri care fac comunitățile să fie mai unite și mai energice și să împingă aceste forțe în societate.

Sigur că există și bănci care sunt afaceri sociale. Am menționat deja Good Bee Credit din România, care are ca scop principal de afaceri dezvoltarea regiunilor rurale din România. De asemenea sunt numeroase

[1] Dacă doriți să știți mai multe despre această inițiativă puteți găsi aici informații: www.discovering-hands.de or <http://germany.ashoka.org/fellow/frank-hoffmann>

cooperative de credit și fonduri de economii care nu acționează din perspectiva profitului dar care oferă posibilitatea unei stabilizări financiare și a unor mici credite membrilor săi.

Bănci ca GLS Bank în Germania sau Triodos Bank din Anglia și Ekobanken din Suedia s-au stabilit cu o orientare puternică spre dezvoltare socială și servicii financiare ce au în vedere incluziunea persoanelor de la marginea societății, oferă deponenților săi o voce puternică cu privire la locul unde banii ar trebui să fie investiți sau care au ca scop promovarea protecției mediului și a sustenabilității.

Aceste bănci furnizează exemple interesante pentru a fi urmate de alții și pentru dezvoltarea viitoare a serviciilor de care toți avem nevoie dacă vrem să trăim în societăți prospere ce se susțin împreună într-un mod în care țăria lor le permite să fie incluzive mai degrabă decât excluzive, să se uite înainte și nu înapoi și să aibă vederi deschise, nu închise și să întâmpine fiecare membru al societății cu același respect, un respect ce oferă demnitate și încredere de sine unei persoane. Aceasta – în opinia mea – ar trebui să fie scopul oricărei afaceri, și, dacă va fi cazul într-o zi, nu va mai fi nevoie să facem o distincție între „o afacere socială” și „o afacere orientată spre profit”.

4. Ce ar trebui să facă factorii de decizie naționali sau europeni pentru a încuraja afacerile sociale?

Aș dori să subliniez două exemple interesante ale unor guverne care au stabilit cadre legale și de impozitare favorabile afacerilor sociale din Europa: Anglia și Italia. În Anglia, în anul 2005, guvernul a votat o lege care stabilea cadrul pentru așa numitele Companii în Interesul Comunității (CIC) – prima legislație din Anglia cu concentrare directă pe afacerile sociale. De atunci, mii de CIC-uri și alte întreprinderi sociale au apărut instituind în Regatul Unit unul dintre cel mai creative medii pentru afaceri sociale din lume. La sfârșitul anului 2012 guvernul a adoptat „Legea Actului Social” , o lege care pentru prima oară obliga toate instituțiile publice din Anglia și Țara Galilor să ia în considerare valoarea socială creată într-o zonă atunci când acestea aleg cine va livra servicii publice. Acest lucru va da un impuls întreprinderilor sociale

care pot furniza valoare socială mai bună decât întreprinderile orientate strict pe profit.

În Italia, sistemul de cooperative sociale a primit un cadrul legal adecvat de acum mulți ani și astăzi sunt 7,100 cooperative sociale, cu 267,000 membri, 223,000 angajați plătiți, 31,000 voluntari și 24,000 persoane defavorizate incluse în procesul de integrare. Împreună acestea produc o cifră de afaceri în jur de 5 miliarde €.

Cooperativele sociale din Italia furnizează servicii sociale cum ar fi îngrijirea copiilor, a persoanelor în vârstă și a persoanelor cu dizabilități și integrarea șomerilor în câmpul muncii.

Aceste exemple arată că, dacă există un cadrul legal adecvat și, ideal, un regim de impozite favorabil, există destulă creativitate și energie întreprinzătoare în orice societate pentru a construi un sector activ al afacerilor sociale.

O altă piedică pentru afacerile sociale este accesul la servicii financiare adecvate, mai ales pentru începerea lor. În acest caz, și guvernul precum și instituțiile financiare de genul băncilor sau fondurilor de investiții mai au de făcut progrese până se va ajunge la o bună înțelegere a naturii și a nevoilor afacerilor sociale și a produselor financiare potrivite disponibile pentru acestea.

Aceste două bariere (cadrul legal și sprijinul financiar) sunt abordate în noua Inițiativă de Afaceri Sociale UE care oferă noi impulsuri pentru dezvoltarea de afaceri sociale cu, printre altele, un Fond de 90 milioane de euro pentru investițiile în afaceri sociale.

5. Care este misiunea Fundației ERSTE și ce face ea în România?

Fundația ERSTE are două obiective: noi suntem principalii acționari ai Băncii Erste Group și suntem dedicați direcției sociale și responsabilității în societate, lucruri care au existat de la începutul istoriei băncii. Astfel, noi astăzi investim parte din dividendele pe care Fundația le primește din acțiunile sale în societatea civilă, pentru dezvoltarea socială și culturală precum și pentru crearea conștiinței unei Europe care este mai mare decât ce este inclus în spațiul Uniunii Europene.

Aceste direcții au ghidat activitățile noastre de până acum:

- investim în structuri și relații de durată
- consolidăm autonomia individuală și organizațională
- cooperăm în raporturi egale
- preluăm responsabilitate împreună pentru binele comun
- credem cu tărie că o comunitate prosperă oferă baza pentru dezvoltare socială, individuală și economică.

În România, Fundația ERSTE este implicată în proiecte sociale, culturale și europene, de ex. facilitarea de întâlniri între tineri pentru a munci și a experimenta o Europă mai mare cu alți tineri din grupa lor de vârstă din 15 țări europene; ajutăm prin oferirea de ajutor copiilor romi să meargă și să termine școala, și facilităm conectarea comunităților acestora cu comunitățile populației majoritare ce trăiește în jurul lor, pentru a realiza noi sinergii cu scopul creării de noi oportunități de muncă pentru tinerii romi; sprijinim artiștii contemporani, punându-le la dispoziție spațiul și dotările necesare pentru a munci, expune și a se întâlni (de curând am deschis spații de tranzit în București, Iași și Cluj). Suntem parteneri cu instituții de genul The Hub pentru a promova afacerile sociale și pentru a sprijini economia socială. Cu ajutorul Institutului de micro-credite good.bee Credit IFN am pus bazele – împreună cu Centrul pentru Dezvoltare Economică – unui instrument de creditare care deja oferă credite la peste 2.600 mici fermieri și afaceri rurale din România, ajutând astfel dezvoltarea economică și independența proprie a oamenilor din mediul rural.

6. Premiul Impact Social Award este unul dintre proiectele cele mai mari ale Fundației ERSTE. Despre ce este vorba în acest proiect?

În 2009, primul Social Impact Award (SIA) a fost lansat în Viena cu misiunea de a încuraja tinerii studenți să se implice în antreprenoriatul social. Pornind de la observația că antreprenoriatul social nu a făcut parte din nici o programă academică din întreaga țară, organizatorii au dorit să umple acest gol: orice student din Austria ar trebui să aibă șansa de a afla ce înseamnă antreprenoriatul social, dacă reprezintă o

carieră dezirabilă și să primească ajutor pentru a începe. În loc să premiem proiecte care deja operau, premiul a fost intenționat pentru a sprijini tinerii întreprinzători în primii lor pași: prin oferirea de work-shop-uri cu privirea la începerea unei afaceri, prin premiarea fondatorilor din faza incipientă, și prin oferirea fiecărui proiect feedback individual.

În anul 2012, Social Impact Award a devenit internațional. Împreună cu HUB Praga din Republica Cehă și roPot din România și Fundația Erste ca principal sprijinitor, echipa SIA a lucrat din greu să facă din acest premiu o adevărată experiență semnificativă și internațională. Workshop-uri pentru afaceri aflate la început au fost oferite în toate cele trei țări și aplicanții au concurat pentru unul din cele 7 premii: 4 premii de juriu și 3 premii comunitare.

Mai întâi, un juriu local a ales 5 echipe din fiecare țară pentru a merge la următoarea rundă. La sfârșitul lunii mai, un juriu internațional a votat și a decis care sunt câștigătorii Premiului Impact Social 2012. Câștigătorii pe 2012 au fost: Școlile de Întreprinzători (Cehia), Upside Down (România), Out of Box (Austria) și iDEPART (Austria). Câștigătorii Premiilor comunitare au fost: Pragulic (Cehia), Șezătoarea (România) și SuperSoulMe (Austria).